

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 października 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jacek Błaszczyk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Marek Pietruszyński

SSN Andrzej Stępka

w sprawie **F. R.**

skazanego z art. 207 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i inne

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

w dniu 23 października 2024 r.

kasacji, wniesionej przez Prokuratora Generalnego na korzyść skazanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie

z dnia 18 kwietnia 2023 r., sygn. akt XI Ka 10/23,

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego Lublin – Zachód w Lublinie

z dnia 27 września 2022 r., sygn. akt IX K 697/21,

uchyła zaskarżony wyrok w części utrzymującej w mocy wyrok Sądu pierwszej instancji odnoszącej się do orzeczonych środków karnych w postaci zakazu kontaktowania się oskarżonego z pokrzywdzoną M.R. we wszelki sposób bez jej zgody oraz zakazu zbliżania się przez F.R. do pokrzywdzonej na odległość mniejszą niż 50 metrów i w tym zakresie przekazuje sprawę Sądowi

**Okręgowemu w Lublinie do ponownego rozpoznania w
postępowaniu odwoławczym.**

Marek Pietruszyński Jacek Błaszczuk Andrzej Stępka

UZASADNIENIE

F.R. został oskarżony o to, że:

1. w okresie od dnia 3 lipca 2020 roku do dnia 18 listopada 2020 roku w L. przy ul. (...) znęcał się psychicznie i fizycznie nad żoną M.R., z którą wspólnie zamieszkiwał, w ten sposób, że wszczynał awantury podczas których wyzywał ją słowami powszechnie uznanymi za wulgarne i obelżywe, kontrolował ją, poniżał, szarpał, popychał, uderzał po całym ciele, a nadto w nocy z 17 na 18 listopada 2020 roku poprzez szarpanie, rzucenie o obudowę prysznica, uderzanie tyłem głowy o ścianę, wielokrotne kopanie po całym ciele, duszenie kolanem, spowodował u pokrzywdzonej obrażenia ciała w postaci: 3 podbiegnięć krwawych barwy sino-czerwonej o wymiarach 2x1 cm. 2x2 cm i 2x1 cm na powierzchni zewnętrznej lewego ramienia, podbiegnięć krwawych barwy sinej o wymiarach 2x2 cm na powierzchni zewnętrznej lewego przedramienia, podbiegnięcia krwawego barwy czerwonej o wymiarach 3x3 cm na powierzchni tylnej prawego przedramienia, otarcia naskórka barwy czerwonej o wymiarach 5x4 cm i podbiegnięcia krwawego barwy sinej o wymiarach 2x3 cm w zakresie lewego biodra, w okolicy lędźwiowej prawej, podbiegnięcia krwawego barwy sinej o wymiarach 3x4 cm w okolicy lędźwiowej, widocznego obrzęku w okolicy nasady nosa, podbiegnięcia krwawego barwy sino-czerwonej o wymiarach 7x6 cm na powierzchni lewego kolana, podbiegnięcia krwawego barwy sinej o wymiarach 1x1 cm na powierzchni przedniej prawego uda, skutkujących naruszeniem czynności narządu ciała lub rozstroju zdrowia, trwającego nie dłużej niż 7 dni, tj. o popełnienie czynu z art. 207 § 1 k.k. w zb. z art. 157 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.;

2. w dniu 17 listopada 2020 roku w L. dokonał kradzieży dwóch kart bankomatowych wydanych przez Bank oraz Bank1 na nazwisko M.R., tj. o popełnienie czynu z art. 278 § 5 k.k. w zw. z art. 278 § 1 k.k.;
3. w dniu 17 listopada 2020 roku w L. po uprzednim przełamaniu elektronicznego zabezpieczenia skradzionej wcześniej karty bankomatowej nr [...] dokonał włamania na rachunek bankowy nr [...] prowadzony przez Bank na rzecz M.R., a następnie dokonał zaboru w celu przywłaszczenia zgromadzonych na rachunku środków pieniężnych w kwocie 16,00 zł poprzez dokonanie płatności zbliżeniowej na Stacji Paliw [...], na szkodę M.R., tj. o popełnienie czynu z art. 279 §1 k.k.;
4. w dniu 17 listopada 2020 roku w L. po uprzednim przełamaniu elektronicznego zabezpieczenia skradzionej wcześniej karty bankomatowej nr [...] dokonał włamania na rachunek bankowy nr [...] prowadzony przez Bank na rzecz M.R., a następnie dokonał zaboru w celu przywłaszczenia zgromadzonych na rachunku środków pieniężnych w kwocie 1 000 zł poprzez dokonanie wypłaty z bankomatu, na szkodę M.R., tj. o popełnienie czynu z art. 279 § 1 k.k.;
5. w dniu 17 listopada 2020 roku w L. po uprzednim przełamaniu elektronicznego zabezpieczenia skradzionej wcześniej karty bankomatowej nr [...] dokonał włamania na rachunek bankowy nr [...] prowadzony przez Bank na rzecz M.R., a następnie dokonał zaboru w celu przywłaszczenia zgromadzonych na rachunku środków pieniężnych w kwocie 480,00 zł poprzez dokonanie wypłaty z bankomatu, na szkodę M.R., tj. o popełnienie czynu z art. 279 §1 k.k.

Sąd Rejonowy Lublin-Zachód w Lublinie w dniu 27 września 2022 roku, w sprawie o sygn. akt IX K 697/21. wydał wyrok, mocą którego:

F.R. uznał za winnego dokonania zarzucanych mu czynów - z tym, że okres początkowy czynu z pkt I. ustalił na czas bliżej nieokreślony w połowie września 2020 roku,

czyn z pkt I. zakwalifikował z art. 207 § 1 k.k. w zb. z art. 157 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.,

czyn z pkt II. zakwalifikował z art. 278 § 5 k.k. w zw. z art. 278 § 1 k.k.,

czyny z punktów III-V. zakwalifikował z art. 279 § 1 k.k. i ustalił, że w tym zakresie oskarżony działał w warunkach ciągu przestępstw,

za czyn z pkt I. na podstawie art. 207 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. skazał oskarżonego na karę 8 miesięcy pozbawienia wolności,

za czyn z pkt II. na podstawie art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 278 § 5 k.k. skazał oskarżonego na karę 3 miesięcy pozbawienia wolności,

za czyny z punktów III-V. na podstawie art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 91 § 1 k.k. skazał oskarżonego na karę roku pozbawienia wolności,

na podstawie art. 46 § 1 k.k. orzekł od oskarżonego obowiązek naprawienia szkody poprzez uiszczenie na rzecz M.R. kwoty 1 496. 00 zł.,

na podstawie art. 85 k.k., art. 86 § 1 k.k. i art. 91 § 2 k.k. orzeczone kary pozbawienia wolności połączył, orzekając karę łączną roku i 2 miesięcy pozbawienia wolności, na podstawie art. 41a § 1, 4 i 5 k.k. orzekł wobec oskarżonego zakaz kontaktowania się z pokrzywdzoną M.R. we wszelki sposób bez jej zgody oraz zakaz zbliżania się do niej na odległość mniejszą niż 50 metrów,

na podstawie art. 63 § 1 k.k. na poczet orzeczonej kary łącznej pozbawienia wolności zaliczył okres pozbawienia wolności oskarżonego od 25 listopada 2020 roku. godz. 9:30 do 19 listopada 2021 roku. godz. 15:30,

zwolnił oskarżonego od kosztów procesu, a wydatkami obciążył Skarb Państwa.

Sąd Okręgowy w Lublinie w dniu 18 kwietnia 2023 roku, w sprawie o sygn. akt XI Ka 10/23 zaskarżony wyrok utrzymał w mocy.

Kasację od tego orzeczenia wniósł Prokurator Generalny zaskarżając wyrok w części utrzymującej w mocy rozstrzygnięcie o środkach karnych z art. 41a § 1 k.k., na korzyść oskarżonego F.R. Zarzucił rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie przepisów prawa procesowego, a mianowicie art. 433 § 1 k.p.k. w zw. z art. 440 k.p.k., polegające na zaniechaniu rozpoznania apelacji obrońcy

oskarżonego wywiedzionej od orzeczenia Sądu I instancji poza granicami stawianych w niej zarzutów i w konsekwencji utrzymaniu w mocy rażąco niesprawiedliwego rozstrzygnięcia Sądu Rejonowego w zakresie środków karnych, mimo iż zapadło ono z rażącym naruszeniem przepisów prawa materialnego, a mianowicie art. 43 § 1 k.k. w zw. z art. 41a § 1 k.k. i w zw. z art. 39 pkt 2b k.k. polegającym na orzeczeniu wobec oskarżonego F.R. środków karnych w postaci: zakazu kontaktowania się z pokrzywdzoną M.R. we wszelki sposób bez jej zgody oraz zakazu zbliżania się do niej na odległość mniejszą niż 50 metrów bez wskazania okresu obowiązywania tych środków, podczas gdy przepis art. 43 § 1 k.k. wskazuje, że zakazy wymienione w art. 39 pkt 2 - 2b k.k. orzeka się w latach, od roku do lat 15, co obliguje sąd do określenia czasokresu obowiązywania środka karnego i nakładało na sąd odwoławczy obowiązek zmiany rażąco niesprawiedliwego w tej mierze orzeczenia Sądu I instancji.

W oparciu o tak sformułowany zarzut skarżący wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy w tym zakresie Sądowi Okręgowemu w Lublinie do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja Prokuratora Generalnego okazała się oczywiście zasadna, gdyż trafnie skarżący wywodzi, że w procedowanej sprawie zaskarżony wyrok został wydany z rażącym naruszeniem art. 433 § 1 k.p.k. w zw. z art. 440 k.p.k. polegającym na zaniechaniu rozpoznania apelacji obrońcy oskarżonego wywiedzionej od orzeczenia Sądu I instancji poza granicami stawianych w niej zarzutów i w konsekwencji utrzymaniu w mocy rażąco niesprawiedliwego rozstrzygnięcia Sądu Rejonowego w zakresie środków karnych, mimo iż zapadło ono z rażącym naruszeniem przepisów prawa materialnego, a mianowicie art. 43 § 1 k.k. w zw. z art. 41a § 1 k.k. i w zw. z art. 39 pkt 2b k.k. Powyższe umożliwiło zatem uwzględnienie kasacji Prokuratora Generalnego na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

Sąd Rejonowy orzekając wobec oskarżonego F. R. na podstawie art. 41 a § 1 k.k. środki karne w postaci: zakazu kontaktowania się z pokrzywdzoną M.R. we wszelki sposób bez jej zgody oraz zakazu zbliżania się do niej na odległość mniejszą niż 50 metrów pominął wynikający z treści art. 43 § 1 k.k. obowiązek określenia czasu

obowiązywania tych zakazów, nadając im tym samym charakter bezterminowy. Uchybienie to dostrzeżone przez Sąd *meriti* w pisemnym uzasadnieniu wyroku ma istotny wpływ na treść wyroku, albowiem niewskazanie okresu obowiązywania środków karnych powoduje, że nie wiadomo jak długo mają one być wobec oskarżonego wykonywane.

Sąd orzekając w oparciu o treść art. 41a § 1 k.k. środki karne w postaci zakazu kontaktowania się i zbliżania się do pokrzywdzonej był jednocześnie zobligowany do określenia okresu obowiązywania tych środków. Brak takiego określenia sprawia, że zakazy zostały ustanowione bezterminowo, a więc z rażącym naruszeniem art. 43 § 1 k.k. Skutkiem tej wadliwości jest powstanie dla skazanego sytuacji mniej korzystnej od tej, która miałaby miejsce w przypadku prawidłowego zastosowania norm prawa karnego materialnego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 sierpnia 2023 roku, II KK 174/23). Jednocześnie podzielić należy pogląd Sądu Najwyższego, że w związku z ustawowym wymogiem określenia w wyroku, jak długo zakaz ma trwać, wykluczona jest możliwość precyzowania dopiero w postępowaniu wykonawczym okresu zakazu. Czasu obowiązywania zakazu nie da się więc określić wykorzystując dyspozycję art. 13 § 1 k.k.w. i zasadę *in dubio pro reo* (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 lipca 2024 roku, I KK 178/24).

Przeoczenie przez Sąd Rejonowy ustawowego wymogu określenia czasu trwania zakazów wymienionych w art. 39 pkt 2b k.k. należało zatem uznać za rażące uchybienie przepisom prawa karnego materialnego.

Uchybienie to nie zostało podniesione we wniesionej na korzyść oskarżonego przez jego obrońcę apelacji, niemniej – jak słusznie zauważa Prokurator Generalny - Sąd II instancji zobligowany był nie tylko do należytego rozpoznania apelacji w myśl art. 433 § 2 k.p.k., ale też do rozważenia z urzędu, niezależnie od zarzutów środka odwoławczego, czy utrzymanie w mocy zaskarżonego orzeczenia nie będzie rażąco niesprawiedliwe. Obowiązek ten wynika z treści art. 433 § 1 k.p.k., zgodnie z którym sąd odwoławczy rozpoznaje sprawę w granicach zaskarżenia, a w zakresie szerszym w wypadkach wskazanych w art. 435 k.p.k., art. 439 § 1 k.p.k. art. 440 k.p.k. i art. 455 k.p.k. Oznacza to, że sąd odwoławczy ma obowiązek dokonania kontroli zaskarżonego orzeczenia pod względem merytorycznym i prawnym nie tylko w granicach środka odwoławczego, ale także z urzędu, niezależnie od tych granic, w

celu stwierdzenia, czy utrzymanie w mocy orzeczenia nie będzie w sposób rażący naruszać poczucia sprawiedliwości. „Rażąca niesprawiedliwość” może być przy tym związana z każdą określoną w art. 438 k.p.k. podstawą odwoławczą, w tym także z taką obrazą prawa materialnego, która nie tylko umożliwia, ale wręcz nakazuje wyjście poza podniesione w środku odwoławczym zarzuty i zmianę nieprawomocnego orzeczenia na korzyść oskarżonego.

Uchybienie polegające na dokonaniu nierzetelnej kontroli odwoławczej miało przy tym niewątpliwie charakter rażący, wpływając w sposób istotny na treść zaskarżonego wyroku Sądu drugiej instancji. Brak stosownej konwalidacji wskazanego uchybienia powoduje, że z wyroku Sądu I instancji wynika niekorzystny dla oskarżonego stan prawny wyrażający się brakiem wiedzy na temat rzeczywistej dolegliwości zastosowanego środka i długości jego trwania. Brak określenia okresu obowiązywania orzeczonego zakazu uniemożliwia jego prawidłowe wykonanie i prowadzi do funkcjonowania w obiegu prawnym orzeczenia rażąco niesprawiedliwego i wadliwego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 2020 roku, V KK 522/19).

Implikowało to uchylenie zaskarżonego kasacją Prokuratora Generalnego orzeczenia Sądu drugiej instancji i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Procedując ponownie Sąd Okręgowy w Lublinie, rozpoznając wniesioną w tej sprawie apelację obrońcy, będzie zobowiązany do uwzględnienia powyższych uwag i respektowania obowiązujących przepisów prawa materialnego i procesowego.

Z tych względów orzeczono jak w części dyspozytywnej wyroku.

Marek Pietruszyński Jacek Błaszczyk Andrzej Stępka

WB.

[ms]